

**DE
TELEURGANG
VAN HET
OTTOMAANSE
RIJK**

**DOOR
JEAN PIERRE VAN ROSSEM**

COPYRIGHT © 2015 JULIEN LAHAUT GROUP

Het Picot-Sykes verdrag van 1916 en de gevolgen tot 1924.

Wil men inzicht krijgen hoe de verschillende Staten in Klein- en Midden-Azië zijn ontstaan dan is noodzakelijk stil te staan bij de ondergang van het Ottomaanse Rijk (dat officieel het Osmaanse Rijk werd genoemd). Tot de Grote Oorlog van 1914 waren er feitelijk maar drie Staten in Klein-Azië en het Midden-Oosten: het Osmaanse Rijk, Perzië en Arabië. De Ottomanen waren er nooit in geslaagd het Arabische schiereiland volkomen onder controle te krijgen. Ze konden wel de kuststrook langs de Rode Zee in het westen en die langs de Perzische Golf in het oosten in hun macht krijgen, maar nooit het binnenland van Arabië. Het zuiden van het Arabische schiereiland (nu Jemen, de Verenigd Arabische Emiraten, Oman en Qatar) was Brits koloniaal gebied wat verklaart dat Britse troepen de hele Grote Oorlog lang aanwezig waren in het Midden-Oosten.

Het Ottomaanse rijk ontstond in 1453 en groeide snel uit tot een wereldmacht die zich uitstreckte van Noord-Afrika, over de Balkan, tot het Midden-Oosten. Aan het hoofd ervan stond een sultan met het statuut van een keizer die ook waakte over een grensoverschrijdend kalifaat. Tijdens

de tweede helft van de 19de eeuw was de afkalving van het Ottomaanse sultanaat al begonnen toen het de controle verloor over de noordkust van Afrika en zeker toen het in 1882 Egypte verloor aan de Britten. Aan democratische hervormingen van het sultanaat kwam in 1878 een einde toen de 34ste sultan van het rijk, **Abdülhamit II** het parlement ontbond en een eigen autocratisch bewind installeerde. Toch kon dat de verdere afkalving van het Ottomaanse rijk niet stoppen, ook niet na een massale afslachting van de Armeniërs van 1894 tot 1896 – Armeniërs die streefden naar een onafhankelijke Staat. Het autocratisch bewind van Abdülhamit II werd gekenmerkt door een reeks contrarevoluties waarbij het **Comité voor Eenheid en Vooruitgang** de heftigste oppositiebeweging werd. Het zal nog duren tot juli 1908 alvorens de sultan de grondwet herstelt en onder druk van het Comité voor Eenheid en Vooruitgang, het parlement weer samenroept. Maar als hij in 1909 belooft het kalifaat te herstellen en een op de sharia gesteund rechtssysteem in te voeren zal hij door het Comité tot troonafstand worden gedwongen en wordt hij als sultan opgevolgd door zijn broer **Mehmet V**. Veel macht heeft die niet meer en uiteindelijk kan hij enkel nog de grootvizier (premier) en de *Sjeik ul-Islam*, de hoogste islamgeestelijke in het rijk, benoemen. Het recht om het parlement te ontbinden wordt hem ontnomen.

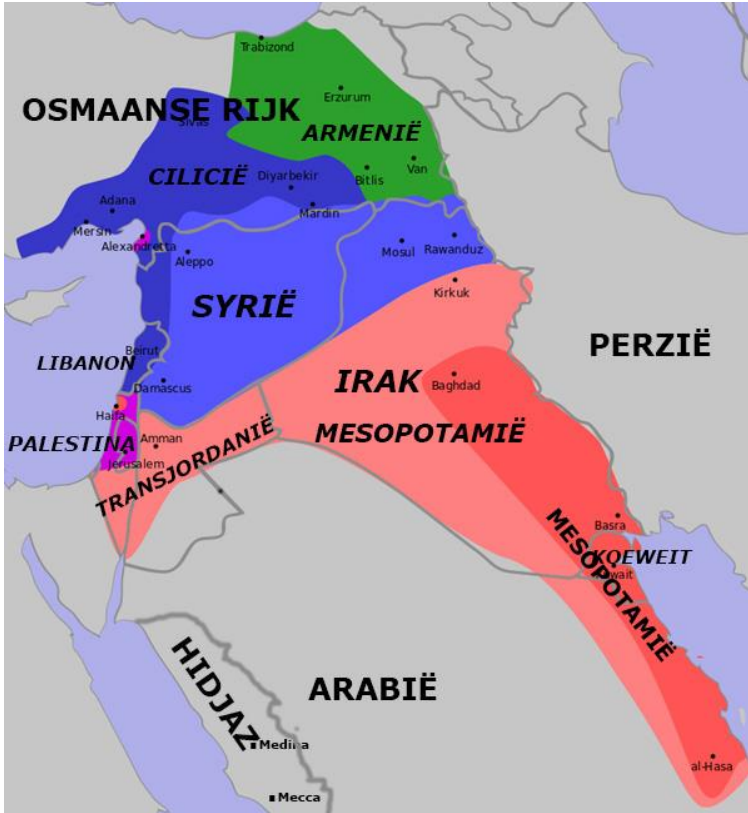
Na zware verliezen in de twee Balkanoorlogen (1912-1913) werd duidelijk dat de Osmaanse gedachte aan een multinationalaal en multireligieus rijk veeleer fictie dan realiteit was. De Albanezen bijvoorbeeld verkozen als moslims een eigen nationaliteit in plaats van een Osmaanse. Binnen het sultanaat tekenden twee strekkingen zich af: een pan-islamitische die streefde naar een groot Turks rijk onder islamitisch gedachtegoed en het panturkisme dat streefde naar een vereniging van alle Turkse volkeren onder Osmaans bestuur. Bij de verkiezingen van april 1912 had het Comité door middel van geweld en intimidatie 269 van de 275

parlementszetels veroverd en werd het omgevormd tot de Vrijheids- en Eenheidspartij. Van de nederlaag in de Eerste Balkanoorlog profiteerden **Djemal Pasja, Talaat Pasja** en **Enver Pasja** – alle drie lid van de Vrijheids- en Eenheidspartij – om een staatsgreep te plegen en een dictatuur te stichten. Onder hun dictatuur grijpt trouwens de **Armeense genocide** plaats die hen na de oorlog fataal zal worden. Talaat Pasja, die tijdens de Grote Oorlog grootvizier was, zal in 1921 door een jonge Armeniër worden doodgeschoten; Enver Pasja, die tijdens de oorlog minister van Oorlog was en opperbevelhebber van het leger zal in 1921 om het leven komen, allicht neergeschoten door een Armeense leider van een sovjet-regiment; en Djemal Pasja, die na de oorlog bij verstek ter dood werd veroordeeld, zal in 1922 door Armeense Dshnak-leden omwille van zijn rol in de Armeense genocide worden vermoord.

Bij het uitbreken van de Grote Oorlog zal Enver Pasja de zijde kiezen van de Centralen (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Bulgarije) tegen de geallieerden van de Entente die beschouwd werden als kolonialistische imperialisten. Kon de slag om het Suezkanaal in januari 1916, na zeer zware verliezen, door het Ottomaanse Rijk nog wel worden gewonnen, dan werd de strijd in het Midden-Oosten compleet verloren, waarbij alle Arabische gebieden voor het rijk verloren gingen. Deze volslagen nederlaag inspireerde een aantal diplomaten om in volle oorlog al te speculeren hoe de Arabische gebieden van het Osmaanse Rijk na de oorlog onder de overwinnaars verdeeld zouden worden. Na maanden van voorbereiding door de Franse diplomaat **François Georges-Picot** en zijn Britse collega Sir **Mark Sykes** wordt op 16 mei 1916 in Downing Street het geheim Picot-Sykes akkoord ondertekend door Sir **Edward Grey**, staatssecretaris van het *Foreign Office* namens de Britse regering, en door **Paul Calbon**, de Franse ambassadeur in Londen namens de Franse regering. Een vertegenwoordiger van de Russische tsaar en van de Italiaanse regering stemmen

in met het geheim akkoord.

Er werd overeengekomen (1) dat Frankrijk de Turkse provincie Adana in Cilicië en de hele westelijke kuststrook van het huidige Syrië tot en met het huidige Libanon onder direct Frans bestuur moest krijgen (de donkerblauwe zone op de kaart), (2) dat Frankrijk zowat het hele huidige Syrië tot en met een deel van het noordoosten van Irak als mandaatgebied moest verwerven (de bleekblauwe zone op de kaart), (3) dat de Britten heel Mesopotamië, inclusief het huidige Koeweit, langs de Perzische grens onder direct Brits bestuur moesten krijgen (het rode gedeelte op de kaart), (4) dat de rest van het huidige Irak tot Kirkûk en heel Transjordanië (het noordelijk deel van het huidige Jordanië) onder Brits mandaat moesten komen (het roze gedeelte op de kaart), (5) dat de Britten rechtstreekse controle moesten krijgen over de havens van Haifa en Accra in Palestina en dat de rest van Palestina, tot Gaza, onder een internationaal toezicht moest komen (het paars gedeelte op de kaart) en (6) dat Rusland Konstantinopel kreeg en in het oosten het grondgebied van Armenië (dat laatste in groene kleur op de

Dat geheim akkoord druiste wel in tegen een eerdere toezegging die de Britse hoge commissaris in Caïro, Sir **Henry McMahon**, in 1915 had gedaan tegenover **sjarief Hoessein bin Ali** die over het sultanaat Hidjaz (met Medina en Mekka) regeerde. Wanneer Hoessein ermee instemde de zijde van de Britten te kiezen, ondanks het feit dat hij beheerder was van het Osmaanse Mekka en Medina, zouden de Britten ervoor garant staan dat er na de oorlog een groot Arabisch rijk ontstond dat zich uitstreckte van Arabië tot de Arabische rest van het Midden-Oosten. Sjarief Hoessein, een rechtstreekse afstammeling van de profeet Mohammed, en een charismatisch leider met groot gezag, geloofde die afspraak en koos vanaf dan de zijde van de Entente in

plaats van die van de Centrale Mogendheden. Hij steunde openlijk de Arabische opstandelingen tegen het Osmaanse Rijk – rijk dat hij laag op had omdat geen van de 35 sultans ooit de hadj naar Mekka hadden meegemaakt (waarmee bewezen geen goede moslims te zijn). In 1916 zal het sultanaat trouwens het onafhankelijk koninkrijk **Hidjaz** worden dat zich uitstrekt aan de oevers van de Rode Zee op het Arabische schiereiland.

Het duurt nog tot november 1917 alvorens het geheim Picot-Sykes verdrag uitlekt. In Rusland heeft de gevangen genomen tsaar **Nicolas II** ondertussen troonafstand moeten doen na de Oktoberrevolutie van 1917. De bolsjewistische gouverneur van Sint-Petersburg ontdekt in de archieven van Sergej Sazonov, de vroegere minister van Buitenlandse Zaken, inderdaad een kopie van het Picot-Sykes verdrag en Leo Trotski, de nieuwe commissaris voor Buitenlandse Zaken, laat bij de leiders van het Osmaanse Rijk navraag doen naar meer uitleg. Die contacteren Sharif Hoessein van Mekka met de vraag of hij, die goede contacten onderhoudt met de Britten, er meer van weet. De bal gaat aan het rollen en het geheim verdrag wordt wereldnieuws. Drie dagen nadat het nieuws al werd gepubliceerd in de *Izvestia* en in de *Pravda* bereikte het ook de westerse wereld.

De *Manchester Guardian* van maandag 26 november 1917 publiceert onder de titel *Russia and Secret Treaties, Terms Published* als eerste het verhaal dat zowat de hele Arabische wereld zal verbazen, ook al omdat het melding maakt van het feit dat het kalifaat moet worden afgezonderd van Turkije.

Hierdoor zitten de Britten in een ongemakkelijke spagaatpositie omdat ze enerzijds wel de pest hebben aan de Fransen en hun haatdragende premier **Georges Clemenceau** maar hem niet kunnen laten vallen, en omdat ze anderzijds via McMahon beloftes hebben gedaan waarvan Sykes niets afwist bij het opstellen van het

verdrag. Maar ook in de Palestijnse kwestie hebben ze tegenstrijdige beloften gemaakt. Enerzijds heeft **David Lloyd George**, toen nog *Chancellor of the Exchequer*, op 9 november 1914 – dus amper vier dagen na de oorlogsverklaring aan het Osmaanse Rijk – beloftes gedaan het Zionisme te steunen mocht het over Palestina zeggenschap krijgen, maar anderzijds konden de Britten vanaf 1915-1916 rekenen op de steun van de Arabische opstandelingen tegen de Osmaanse dictatuur van de drie Pasja's – dit als gevolg van de overeenkomst tussen McNahon en Hoessein van Hidjaz. In 1916 houdt het sultanaat Hidjaz trouwens op nog langer een onderdeel te zijn van het Osmaanse Rijk en wordt het een onafhankelijk koninkrijk. Op dat moment bestaat het Midden-Oosten nog steeds maar uit vier Staten: het Osmaanse Rijk, Perzië, Arabië (inclusief Mesopotamië) en het nieuwe koninkrijk Hidjaz (zie de niet gecursiveerde namen van Staten op de kaart). In 1920 zal de vroegere sjarief Hoessein bin Ali er tot koning worden uitgeroepen. Ondertussen had zijn zoon **Faisal** de Arabische opstand tegen het Ottomaanse imperium geleid en konden de Britten hem om de bewezen diensten niet over het hoofd zien als straks het Osmaanse Rijk moest worden verdeeld.

In november 1917 worden de contradicties in de Britse toezeggingen voor wat er na afloop van de Grote Oorlog zal gebeuren nog een flink stuk complexer nadat de Britse minister van Buitenlandse Zaken **Arthur Balfour** in een brief aan de Britse bankier en joodse Zionist Lord **Lionel Walter Rotschild** beloftes had gedaan dat de Britse regering inspanningen zou doen om van Palestina een thuishaven voor joden zou maken. Die **Balfour Declaratie** stond inderdaad haaks op wat aan de sjarief Hoessein was beloofd dat de Britten de Arabische oppositie tegen het Osmaanse Rijk voor hun diensten zouden belonen met één groot Arabisch rijk. Maar hoe moest het dan met de Arabieren in Palestina?

In het Osmaanse rijk was sultan Mehmet V, die weinig

meer was dan een randje bladergoud rond wat ooit een keizerlijke titel was, op 3 juli 1918 overleden, en werd hij opgevolgd door zijn broer **Mehmet VI 'Vahiddedin'** die vlug mocht ervaren dat het dictatoriaal triumviraat van Enver Pasja, Talaat Pasja en Djemal Pasja zijn laatste macht aan het verliezen was in zijn binnenlandse strijd tegen de Nationalisten-leider **Mustafa Kemal**. Toen, kort nadat Mehmet VI aan de macht kwam, Istanbul door geallieerde troepen werd bezet, waren de drie Pasja's bij wijze van spreken al hun koffers aan het pakken en was het Mustafa Kemal die er niet aan dacht zich over te geven aan de Britten. Enver Pasja kon inderdaad niet beletten dat zijn inderhaast samengestelde *Army of Islam* in Kaukasus de oorlog definitief aan het verliezen was. Hij werd dan ook op 4 oktober 1918 door Mehmet VI ontslagen als minister van Oorlog en opperbevelhebber van het leger. Tien dagen later werd ook de regering van premier Talaat Pasja ontbonden. In de ogen van Mehmet VI had het Osmaanse Rijk de oorlog definitief verloren nu zowel Jeruzalem, Istanbul en Bagdad door geallieerde troepen werd bezet en de slag om de Kaukasus verloren was. Tot grote woede van Mustafa Kemal capituleerde Mehmet VI op **30 oktober 1918** waarbij hij de vernederende voorwaarden van de Britten aanvaardde. In de ogen van Mustafa Kemal was hij een landverrader, maar allicht hoopte Mehmet VI op clementie van de Britten bij de vredesonderhandelingen. Twee dagen later, op 1 november vluchtten, de drie Pasja's, die onmiddellijke aanhouding vreesden, gezamenlijk naar het buitenland.

De ontmanteling van het Osmaanse Rijk (1918-1920)

Nu het Ottomaanse Rijk definitief verslagen was kon het moeilijk anders of het geheim akkoord van Picot-Sykes moest worden uitgevoerd. Enkel het Russisch deel van het akkoord was niet meer van toepassing nu de tsaar en heel zijn familie door de bolsjewisten op 17 juli 1918 in de kelders van het Ipatjev-huis in Jekaterinaburg werden vermoord en hun met zuur verbrande lijken in een

mijnschacht werden gedumpt. Hierdoor kon **Armenië** dat in de Oudheid ooit een koninkrijk was, in de Middeleeuwen een emiraat, al op 28 mei 1918 een autonome republiek worden, nog voor met de uitvoering van het Picot-Sykes akkoord werd begonnen. Toch verliep de door beide diplomaten in 1916 geplande verdeling van het ingestorte Ottomaanse imperium wegens de Britse toezeggingen aan sjarief Hoessein alles behalve vlot. Voorts was de verdeling niet naar de zin van de Amerikaanse president **Woodrow Wilson** die vond dat de postkoloniale mogendheden hun bevoegdheid te buiten gingen aangezien de plaatselijke bevolking niet werd geraadpleegd bij de verdeling van het Ottomaanse rijk: het zelfbeschikkingsrecht der volkeren was inderdaad ver zoek in het Picot-Sykes verdrag.

Bovendien hielden die plannen op geen enkel punt rekening met de desiderata van **Griekenland**. Dat land werd in 1456 een onderdeel van het Ottomaanse imperium en kon pas in 1829, althans voor wat het zuidelijk deel betrof, onafhankelijk worden van het Osmaanse Rijk. Dat deel werd een constitutionele monarchie. Het noordelijk deel met Macedonië en Thracië bleef wel Ottomaans bezit. Het werd de aanleiding tot de **Grieks-Turkse oorlog** die tot 1922 heeft geduurd. Omdat Griekenland aan Britse zijde had meegestreden in de Grote Oorlog – maar pas nadat die hen Konstantinopel als oorlogsbuit hadden voorgespiegeld – formuleerde premier **Eleutherios Venizelos** op de Vredesconferentie van Versailles (18 januari 1919 tot 21 januari 1920) wel eisen inzake de Turkse kuststrook aan de Egeïsche Zee, onder meer over het hele kustgebied rond Smyrna. Op die eisen kon door de Britten niet worden ingegaan omdat de verdeling van het Osmaanse Rijk nog steeds niet was uitgevoerd.

Dat gebeurde uiteindelijk in twee grote stappen. Bevreesd voor de Amerikaanse druk van president Wilson die een tussenkomst van de Volkenbond bepleitte alvorens de mandaatgebieden te verdelen, besloten de Fransen en de

Britten het Picot-Sykes akkoord uit te voeren op een inderhaast bijeengeroepen **Conferentie van San Remo** (16-21 april 1920). Hierbij waren ook vertegenwoordigers uitgenodigd van Italië, Japan en België. Daarbij kreeg Groot-Brittannië een mandaat over de nieuwe Staat **Mesopotamië** die later **Irak** zou worden genoemd. Ook werd overeengekomen dat **Palestina** en **Transjordanië** Britse mandaatgebieden zouden worden. Onder druk van de Britse premier Lloyd George werd aanvaard dat Palestina een thuishaven voor de Joden zou worden waarmee de Balfour Declaratie kracht van wet kreeg. De exacte modaliteiten van de splitsing tussen Palestina en Transjordanië zouden later worden geregeld. Frankrijk kreeg **Syrië** en **Libanon** als mandaatgebieden en zag af van wat nu het petroleumrijke deel van Noordoost Irak is geworden na een onderling akkoord met de Britten dat de petroleumopbrengsten daarna gedeeld zouden worden. Vijf nieuwe Staten, ook al waren het mandaatgebieden die de Volkenbond nog moest goedkeuren, impliceerde ook dat er nieuwe staatshoofden moesten komen.

Vooraf voor **Syrië** was dat problematisch omdat de leider van de Arabische Revolutie, **Faisal bin Hoessein el-Achimi Eljai**, zoon van Hoessein bin Ali, sjarief van Mekka en ondertussen koning van Hidjaz, al op 7 maart 1920 door de Arabieren werd uitgeroepen tot koning van *Bilad al-Cham* (Groot-Syrië) dat qua grondgebied overeenstemt met wat nu Syrië, Libanon, Jordanië en Palestina zijn. Maar aangezien één deel van *Bilad al-Cham* (Syrië en Libanon) na de **Conferentie van San Remo** een Frans mandaatgebied was geworden, en aangezien een ander deel ervan (Jordanië en Palestina) na dezelfde conferentie Brits mandaatgebied was geworden, was de positie van Faisal als koning van *Bilad al-Cham* onhoudbaar geworden. Nadat de Franse premier Clemenceau had beslist dat Frankrijk mordicus zijn rechten over Syrië wilde uitoefenen kon er niet langer sprake zijn van het koninkrijk Bilad-al-Cham. Toen Faisal niet wilde wijken stuurde

Frankrijk 9.000 troepen, inclusief tanks en vliegtuigen naar Damascus, waar het 19 kilometer ten westen van Damascus, op 23 juli 1920 tot de **Slag van Maysaloen** komt en het 3.000 man sterke Arabische leger (met een verouderde uitrusting) moeiteloos wordt verslagen. Die dag wordt Faisal als (enige) koning van Syrië afgezet en komt het mandaatgebied tot **1946** definitief in Franse handen. Pas dan, en na herhaaldelijke opstanden tegen de Franse “bezetter” wordt Syrië onafhankelijk met **Hashim al-Atassi** als eerste democratisch verkozen president.

Van **Libanon** maken de Fransen *Le Grand Liban* en net als in Syrië wordt het hoogste ambt er vanaf 1920 overgenomen door de eenarmige generaal **Henri Gouraud** die er de Hoge Commissaris voor Syrië en Libanon wordt. In tegenstelling tot Syrië krijgt Libanon, dat in praktijk bestuurd wordt door Maronitische christenen, vanaf 1926 een eigen grondwet en een eigen president, en wordt het vanaf dan *La République Libanaise* maar het zal nog duren tot **1943** alvorens het land een onafhankelijke republiek wordt.

Voor sjarief Hoessein van Mekka, de koning van Hidjaz, is de slag van Maysaloen het klinkklare bewijs dat de koloniale mogendheden hem tijdens de Grote Oorlog schaamteloos hebben bedrogen. Hij was ervan overtuigd dat er na de oorlog één groot Arabisch Rijk zou komen dat bestond uit Arabië, Mesopotamië en Groot-Syrië (*Bilad al Cham*). Vooral de Britten werden hierbij met de vinger gewezen. Om niet helemaal gezichtsverlies te leiden in de Arabische kwestie besliste premier Lloyd George om, na een jaar ballingschap, **Faisal bin Hoessein el-Achimi Eljai** uit te roepen tot koning van **Mesopotamië** dat vanaf 1921 Irak wordt genoemd. Maar het zal nog duren tot **1932** alvorens Irak onafhankelijkheid verwerft en niet langer een Brits mandaatgebied is. De andere zoon van sjarief Hoessein, **Abdullah bin Hoessein** wordt door de Britten uitgeroepen tot emir van **Transjordanië**. Met Britse

steun bouwt hij zich het machtigste leger van heel het Midden-Oosten uit: het *Arabisch Legioen*. Als Transjordanië in **1946** onafhankelijk wordt roept hij zichzelf uit tot koning van Jordanië, nadat hij de Westelijke Jordaanoever bij Transjordanië heeft aangehecht. Hij zal vruchteloos proberen Palestina bij zijn rijk aan te hechten. Een andere poging om Groot-Syrië te herstellen zal mislukken.

In het dun bevolkte mandaatgebied **Palestina** (amper 750.000 inwoners, hoofdzakelijk Arabieren) stellen de Britten in 1920 Sir **Herbert Samuel** als Hoge Commissaris aan. Hij was het die in 1914 van Lloyd George de toezegging kreeg dat de Britten erover zouden waken dat het land een tehuis van alle Joden kon worden. Dit leidde tot voortdurende spanningen, zeker toen na 1933, nadat **Adolf Hitler** in Duitsland de macht had veroverd, massaal veel Joden naar Palestina uitweken. Het werd het begin van de Arabische Oorlog (1933-1936) tegen de Britten. Het zal nog duren tot **14 mei 1948** alvorens **David Ben Goerion** de onafhankelijke Staat Israël uitroept.

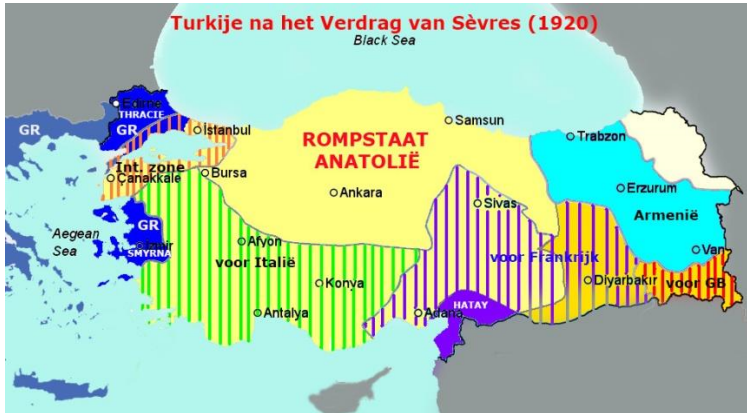
De mandaatgebieden Syrië, Libanon, Irak, Transjordanië en Palestina worden in 1922 door de Volkenbond erkend met de bedoeling er onafhankelijke Staten van te maken tegen wel gepreciseerde data. Wat niet geregeld werd op de Conferentie van San Remo was het lot van twee Arabische gebieden die voorheen tot het Osmaanse Rijk behoorden, maar die door het Picot-Sykes akkoord wel aan de Britten werden toegewezen. Het eerste was **Koeweit**. Daar koos **Salim al-Mubarak al-Sabah**, de negende sjeik aan het hoofd van Koeweit, bij het uitbreken van de Grote Oorlog, de zijde van de Ottomanen. De Britse blokkade van het land in 1914 dwong hem er wel toe het geweer van schouder te veranderen, toen Koeweit een Brits protectoraat werd. Die Britse bescherming bleek achteraf zeker geen overbodige luxe omdat de Saoedi 's, na de ineenstorting van het Ottomaanse imperium in 1918, het land met geweld wilden inpalmen. Het duurt nog

tot **1961** alvorens Koeweit een onafhankelijke constitutionele monarchie wordt. Het wordt in 1963 het eerste Arabische land met vrije parlementaire verkiezingen. Het schiereiland **Qatar** in oostelijk Arabië aan de Perzische Golf was al sedert 1538 een onderdeel van het Ottomaanse imperium. Na de ineenstorting daarvan wordt het een Brits protectoraat. Het duurt nog tot **1971** alvorens het dun bevolkte land met een overweldigende meerderheid aan gastarbeiders en een nijpend tekort aan vrouwen onafhankelijk wordt als een absolute monarchie.

Uiteindelijk valt het Osmaanse Rijk uiteen in negen staten: Turkije, Hidjaz, Armenië, Syrië, Libanon, Irak, Transjordanië, Koeweit en Qatar. Daarvan wordt Armenië al in 1920 een Sovjetrepubliek en zal Hidjaz in 1925 een onderdeel worden van wat voorheen Arabië heette maar sinds 1926 **Saedi-Arabië**. Ten zuiden van het Arabische Schiereiland zijn **Jemen, Oman** en de **Verenigde Arabische Emiraten**, die nooit tot het Osmaanse Rijk hebben behoord, dan nog steeds Britse protectoraten, net als de eilandjes van **Bahreïn** in de Perzische Golf. Bestond Klein- en Midden-Azië voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog slechts uit drie Staten – het Osmaanse Rijk, Arabië en Perzië – dan zal het na het uitvoeren van de Picot-Sykes akkoorden een lappendeken worden met dertien onafhankelijke Staten.

Osmaanse Rijk wordt Turkije (1920-1924)

Wat in San Remo niet werd geregeld was wat er nu moest gebeuren met het restant van het Osmaanse Rijk, dus met Turkije. Hiervoor werd op **10 augustus 1920** een regeling getroffen met het **Verdrag van Sèvres**. Daarbij werd Turkije ingedeeld in negen zones onder controle van Griekenland, Italië, Frankrijk, en Groot-Brittannië. Van het Ottomaanse Rijk bleef opeens nog slechts een Rompstaat Anatolië rond Ankara over.

Toen sultan Mehmet VI het akkoord aanvaardde begonnen de Turkse Nationalisten, onder leiding van Mustafa Kemal, een hardnekkige strijd tegen zowel de zwakke Ottomaanse heersers als tegen Griekenland dat Smyrna en Thracië bezet hield. Aan de Koerden beloofde Mustafa Kemal een onafhankelijke Staat als ze hem hielpen Mehmet VI te verdrijven. Het verdrag werd nooit geratificeerd en Frankrijk en Italië trokken snel hun bezettingstroepen terug uit de hen aangewezen zone. Op **9 september 1922** kwam er een eind aan de Grieks-Turkse Oorlog (1918-1922) toen de Griekse generaals **Nikolaos Trikoupis** en **Georgis Grivas**, beter bekend als generaal **Digenis**, allebei krijgsgevangen werden genomen en de Griekse troepen aan het muiten sloegen. Oost-Thracië en Smyrna werden weer Turks bezit, de Zee van Marmara (via de Bosporus verbonden met de Zwarte Zee) kwam na het verdrijven van de Grieken opnieuw als een Turkse binnenzee in eigen handen. Hiervan profiteerde Mustafa Kemal om Mehmet VI, die onderdanig aan de Britten het Verdrag van Sèvres aanvaardde, op **1 november 1922** als staatshoofd te ontslaan. Ook wist Mustafa Kemal op **24 juli 1923** de **Vrede van Lausanne** af te dwingen waardoor er geen sprake meer was van de fameuze Rompstaat Anatolië, maar wel van een veel groter Turkije dat, op Alexandretta (later Hatay genoemd) na, zijn huidige grenzen verwierf, inclusief het op de

Russen herwonnen Armenië. Mustafa Kemal werd door de ondertekenaars als nieuw staatshoofd van Turkije erkend. Van de eerder beloofde onafhankelijke Staat Koerdistan was na het verdrag van Lausanne niets meer te merken. Het duurde nog tot 6 augustus 1924 alvorens het verdrag officieel werd bekrachtigd en Turkije dat werd wát van het Osmaanse Rijk overbleef.

In 1938 beslist Frankrijk de provincie Alexandretta die ondertussen **Hatay** werd genoemd – provincie die het in 1920 samen met Syrië als mandaatgebied verworven – onafhankelijkheid te schenken onder Frans-Turkse militaire supervisie. De meerderheid van de plaatselijke bevolking wilde immers noch bij een Arabische Staat, noch bij een soennitische Staat als Syrië behoren. Op 2 september 1938 wordt de onafhankelijke republiek Hatay uitgeroepen. President wordt het Turkse parlamentslid Tayfur Sökmen, premier zijn collega Abdurrahman Melek. Op 29 juni 1939, na een gemanipuleerd referendum, wordt de republiek opgeheven en wordt het een Turkse provincie.

De lange weg van 632 naar laatste kalifaat (1924)

Onmiddellijk na de dood van de profeet Mohammed in Medina op **8 juni 632** moest zijn opvolgerschap zowel religieus als politiek worden geregeld. Politiek gezien was

Thank You for previewing this eBook

You can read the full version of this eBook in different formats:

- HTML (Free /Available to everyone)
- PDF / TXT (Available to V.I.P. members. Free Standard members can access up to 5 PDF/TXT eBooks per month each month)
- Epub & Mobipocket (Exclusive to V.I.P. members)

To download this full book, simply select the format you desire below

